

Príhovor prof. Vojtecha Tkáča

Čo je možné, čo je takmer nemožné a čo nie je vôbec možné ?

„Viackrát si uvažoval na naše pôde o Sociálnej poisťovni, ako aj o falošnej solidarite, a preto sa na Teba obraciam v tom „čudesnom“ čase. Máš informáciu o objeme pohľadávok Sociálnej poisťovne ? Aká je efektivita ich vymáhania ? Dlžníci si žijú dobre – viac menej bez problémov, a to aj v prípade krachu. Ako vplývajú výnimky na postih neplatičov napríklad zdravotníckych zariadení ? Žijú nadpomery, resp. umožňujú porušovania podnikateľských princípov ? Čo by sa udialo, keby sa dlžné čiastky riešili striktné, povedzme, do 3 mesiacov od ich vzniku ?! Obdobne, čo by tu urobilo v daňovej sfére s dlžníkmi ?! Platí vôbec splatnosť zmlúvných záväzkov ? Akú logiku má fakt, že dlžníci si zakladajú nové živnosti, sro a tiež akciovky?

Zakladanie fondov na „podporu“ politiky, kultúry a športu a tiež neziskoviek okrem iného ovplyvňuje politiku v štáte a potom, tie fondy vznikajú nielen z majetku zakladateľov, ale aj klientov. Mne to tak vychodí, že uplatňovanie aj súčasných zákonov a postupov v predmetnej sfére by viac ako významne položilo otázku, prečo sa rieši finančná otázka štátu len „konsolidáciou“ ?

Toto je výňatok takpovediac z provokačného majlu Petra Kasalovského z 10. septembra 2025. A tak vám ponúkam odpovede na viaceré z položených otázok, ktoré by sa mohli položiť pred súdnych odborníkov – ekonómov, právnikov a politikov, ktorí dovidia do budúcnosti.

Nepíšem to ako štúdiu vo formálnom vyjadrení, ale ako úvahu-reakciu na mnohé podnetné otázky z onoho majlu.

Predovšetkým treba vychádzať z historického pohľadu na vec:

Po roku 1989 sa zmenil systém sociálneho zabezpečenia z úplne štátneho systému sociálneho zabezpečenia na transformovaný systém základných pilierov sociálneho zabezpečenia (SZ) v európskom modeli na tri piliere, a to podsystémy SZ

a) sociálne poistenie s tromi piliermi -základný pilier, - doplnkový komplementárny pilier - individuálny súkromný pilier,

b) štátna sociálna podpora a

c) sociálna pomoc.

Treba uviesť, že až do 1. januára 1993 boli kompetencie v sociálnej oblasti na úrovni federácie, **pričom republiky mali iba platonické kompetencie (školsťvo, kultúra a zdravotníctvo atď').**

Na úrovni federácie sa vypracoval na tripartitnej úrovni tzv. Scenár sociálnej reformy ako reakcia na Klausov model Scenáru ekonomickej reformy. Na federálnej úrovni boli prijaté významné reformy sociálnej sféry v oblastiach deregulácie, deetatizácie a demokratizácie sociálnej sféry, zaviedla sa tripartita, kolektívne vyjednávanie, vznikali zdola sociálni partneri a zaviedlo sa súkromné podnikanie (živnostníci, súkromní podnikatelia a korporácie).

Po roku 1993 sa rodí prvýkrát v histórii samostatná sociálna politika Slovenskej republiky, ktorá bola mimoriadne kontinuálna s federálnou stratégiou (na rozdiel od Českej republiky, kde prevládal pravicový prístup k sociálnym právam občanov...).

V rokoch 1994-1998 bolo prijatých 59 zákonov v NR SR zo sociálnej oblasti v pôsobnosti MPSVaR SR, čo bolo najviac zo všetkých rezortov vlády SR.

V roku 1995 bola prijatá *Koncepcia transformácie Slovenskej republiky*, prijatá po 17. kolách rokovania so sociálnymi partnermi.

Významné sociálne premeny sa uskutočnili na federálnej i národnej úrovni na báze vyjednávanía a zapojenia odbornej verejnosti.

Došlo k vzniku verejnoprávnych inštitúcií, najmä Sociálnej poisťovne a Národného úradu práce SR, dôsledne spravovaných na tripartitnej úrovni, pričom verejnoprávny charakter dominoval v zodpovednosti samosprávnych orgánov pod Národnú radu SR, ktorá schvaľovala ročné rozpočty a tzv. ročné závierky, vrátane schvaľovania personálnej skladby samosprávnych orgánov.

Pri schvaľovaní tzv. ročnej závierky Sociálnej poisťovne v máji 1999 za "volebný" rok 1998 bol evidovaný **prebytok rozpočtu** Sociálnej poisťovne vo výške 11 mld. slovenských korún plus mnoho miliárd nedoplatkov neplatičov.

S veľkým prebytkom pracoval v politike zamestnanosti neskôr zriadený Národný úrad práce SR ako dôsledná verejnoprávna inštitúcia riadená tripartitou.

Prebytky vo verejnoprávných subjektoch boli trňom v očiach finančných ministrov a pravicová vláda po roku 2002 okrem zrušenia 22 sociálnych zákonov (...volebný podvod ?) znárodnila verejnoprávny Národný úrad práce SR a previedla osobitne zaúčtovaných približne 11 mld. Sk mimo štátny rozpočet na "zalepenie" deficitov štátneho rozpočtu, čím sa rodil tzv. „slovenský finančný tiger“.

Približná suma 11 mld. Sk účelovo zo zákona vybraných financií na politiku zamestnanosti sa rozplynula v štátnom rozpočte, a to v duchu pochybných ideológií, že štát je najhorší vlastník.

„Ukradnuté“ finančné zdroje na riešenie zamestnanosti sa mohli úspešne využiť v čase finančnej krízy v rokoch 2007-2010...

Aktuálny prístup k financovaniu sociálnej sféry

Medzi najzávažnejšie príčiny aktuálnej zadlženosti Sociálnej poisťovne možno uviesť:

- zavedenie tzv. druhého piliera dôchodkového sporenia na úkor prvého piliera, čo doteraz tvorí slovenský skanzen hrubého zneužitia základného piliera sociálneho poistenia, ktorý nemá obdobu v rozumných sociálnych systémoch vyspelých štátov,
- zneužitie Sociálnej poisťovne ako verejnoprávnej inštitúcie v prospech ziskov súkromných subjektov, odliv zisku dôchodkového sporenia do zahraničia,
- nekompetentný manažment Sociálnej poisťovne po roku 1998, vrátane nízkej sociálnej odbornosti ústavných inštitúcií, absencia odbornosti sociálnych partnerov v samosprávnych orgánoch,
- zavedenie predčasných starobných dôchodkov, ktoré na úkor prirodzených vlastníckych práv poistencov supľujú štátnu sociálnu podporu a sociálnu pomoc, vrátane ich financovania

- predchádzajúce konštatovanie platí aj pre proti reformné tzv. rodičovské dôchodky, kedy sa absencia štátnej rodinnej politiky nahrádza na úkor prirodzených vlastníckych práv poistencov v dôchodkovom poistení,
- nekompatibilita financovania zdravotníctva a sociálnej sféry, osobitne v systéme sociálneho poistenia a zdravotného poistenia,
- nízka politická odvaha a liberálne prístupy k neplatičom poistného na sociálne poistenie a na zdravotné poistenie,
- zastavenie modelu UNITAS vládou po roku 1998 spôsobil nebývalé škody vo výbere daní, odvodov a poistného ako i vo výplate daňovo podmienených sociálnych dávok, dôchodkov a sociálnych služieb atď.

Aké sú východiská ?

1. Slovenská sociálna sféra vyžaduje hlboký medzinárodne postavený audit svojho fungovania, najmä z hľadiska systémového prepojenia zdravotného poistenia, sociálneho poistenia, daňovej a odvodovej úrovne a jeho financovania.
2. Zabezpečiť verifikáciu medzinárodných skúseností sociálnej sféry, osobitne prostredníctvom Medzinárodnej organizácie práce a Medzinárodnej asociácie sociálneho zabezpečenia.
3. Zabezpečiť definitívny odborný a objektívny pohľad na fungovanie tzv. druhého piliera dôchodkového sporenia na medzinárodnej úrovni bez ovplyvňovania zainteresovaných subjektov, ktoré parazitujú na správnych a iných nákladoch, na báze tzv. demografického alarmizmu atď.
4. Zabezpečiť objektivizáciu financovania zdravotníctva a ostatných dominantných dlžníkov v oblasti daní, poistného a ostatných odvodov.
5. Uskutočniť audit administratívnej úrovne postupov s dlžníkmi na štátnej i verejnoprávnej úrovni, v udeľovaní schvaľovania alebo zákazu podnikania a ostatných systémov *veriteľského práva*.
6. Štátna sociálna, hospodárska a finančná politika vyžadujú analýzu a optimalizáciu daňového, poistného a odvodového zaťaženia všetkých subjektov a v rámci optimalizácie sa zbaviť insitných a infantilných opatrení (napríklad zvýšenie poistného v zdravotnom poistení o 1% atď.).

7. Viest' sociálnu politiku a zahraničnú politiku v zabránení federalizácie inštitúcií Európskej únie, osobitne v národnej suverenite v daňovej sfére a v sociálnej oblasti.

Ďakujem za pozornosť.